

תתנו

הלכות עירוני תחומין תרתח

שם ויתרחק ממקום שנפנה עד שיכלה הריח ושם יש לו ד' אמות ואם נתרחק מהריח ונכנס בתחומו כאילו לא יצא כיון שנכנס ברשות חכמים שחסו על כבודו ולא הצריכורו לעמוד במקום מטונף או ריח רע¹ כמה דברים אמורים כשיצא שלא לדעת² אבל אם יצא לדעת אף על פי שנכנס ברשות לתוך תחום שיצא ממנו אין לו שם אלא ד' אמות³ אלא א"כ נכנס לעיר ששבת בה כמו שנתבאר בס' ת"ה⁴:

ב זה שאמרנו בהוצרך לנקבו יש אומרים⁵ אפילו לקטנים ויש אומרים⁶ שלא הקילו משום כבוד הבריות לצאת חוץ לד' אמות אלא כגדולים אבל בקטנים אין כבוד הבריות כל כך שהרי משתנים מים בפני רבים⁷ וגם אין לחוש שיעמוד במקום מטונף מפני שבמי רגלים אין כל כך טינוף שנבלעים במקומם⁸ (ויש להחמיר כדבריהם⁹) דבתראי נינהו:

ג לא בהוצרך לנקבו בלבד הקילו בן אלא אפילו אם גשמים יורדים עליו או שהחמה זורחת עליו ומצערותו¹⁰ כמו שנתבאר בס' ת"ה¹¹:

תו מי הם שיכולים לילך חוץ לתחום וכו' ג' סעיפים:

א מי שיצא חוץ לתחום משום פיקוח נפש כגון חכמה הבאה לילד וכיוצא בזה יש לו אלפים אמה לכל רוח ממקום שהגיע לו¹² כדי שלא תהא מכשילו לעתיד לבא¹³ שימנע מליקף אם לא יהיה לו שם אלא ד' אמות ואם הגיע לעיר הרי הוא כאנשי העיר ויש לו אלפים לכל רוח חוץ לעיר¹⁴:

ב היה יוצא ברשות והוא הולך בדרך ואמרו לו כבר נעשית המצוה שיצאת לעשות יש לו ממקומו אלפים לכל רוח¹⁵ ואם מקצת התחום שיצא ממנו ברשות הוא מובלע בתוך אלפים אלו שיש לו ממקומו הרי זה חוזר לעירו וכאלו לא יצא¹⁶ שהבלעת התחומים מועלת כשיצא ברשות¹⁷ כמו שנתבאר בס' ת"ה¹⁸:

ג כל היוצאים להציל נפשות מוישראל מיד נכרים או מן הגדר או מן המפולת¹⁹ יש להם אלפים אמה לכל רוח ממקום שהצילו בו²⁰ ואם היתה יד נכרים תקיפה והיו מפתדים לשבות במקום שהצילו בו הרי אלו חוזרים בשבת למקומם ובכלל זיינים²¹:

תת דין הנחת עירוב וקנין שביתה וכו' סעיף אחד:

א מפני שתחומין מדברי סופרים הקילו בהם והתירו למי שצריך לילך ד' אלפים אמה

ג ר"ש פ"ד סו"ס א.

ד מור וש"ע.

ה רמב"ם הל' שבת פכ"ז הל' ב. ב"י ברש הסיומן, ח"א

ו ס"ק ב.

ז סעיף ה.

ז ר"ש פ"ד ס"א בשם רבי יודנה ברצלוני בשם רבינו

חנואל. דעה הא' במור וש"ע.

ח ר"ש שם בשם רבי יודנה ברצלוני בשם רב האי גאון.

דעה הב' במור וש"ע.

ט כרמלעל ס"ג ג מהר"ב"ת ס"ה ומהר"ק ס"ח.

י כרמלעל ס"ב פ"ב ס"ב.

יא הרי"ו ור"א ש"ש שם.

יב אור זרוע ח"ב ס"ו ו דרכי תורה.

יג סעיף ג.

סימן תנ

א תוספת ד"ה כג, ב. רמב"ם הל' שבת פכ"ז הל' ה. ש"ע

ס"א. וראה גם לעיל סי' רמז ס"ד.

ב לבוש ס"ג (לענין לחזור למקום). וראה משנת ר"ה א, ב.

ג רמב"ם וש"ע שם.

ד תוספת עירובין דה, ב. מור וש"ע ס"ב.

ה משנה שם ס"ב שינוי מור וש"ע שם.

ו אבי מה, א. רש"י שם ד"ה רבי מצוה.

ז סעיף א.

ח כרמלעל ס"ב שבט ס"ג ואילך.

ט משנת ר"ה כג, ב. גמרא עירובין מה, א. מור וש"ע ס"ג.

י וכרמלעל ס"א.

י גמרא שם תת, א. מור וש"ע שם. וכ"ה לעיל שם ס"ב.

תתנו הלבות עירובי תחומין תח

לרוח אחת מרוחות העיר^א שיניה מוזן ב' מעודות^ב בסוף אלפים מן העיר; והוה הנקרא עירובי תחומין שמערב התחומין זה עם זה^ג ויחכוין לקנות שביתתו במקום עירובי^ד או סמוך לו במקום שיוכל להביא לשם עירובו בכין השמשות^ה ולאכלו אם היה רוצה להיות שם עד בין השמשות^ו ולאכלו שמתוך כך מועיל לו עירובו לקנות שם שביתה בכין השמשות^ז שנחשוב אותו כאלו שבת שם אע"פ שאינו שם בין השמשות לפי שדעתו של אדם ודירתו במקום מוזנותיו הוא וכוין שמוזנותיו מונחים שם בין השמשות הרי זה כאלו הוא עצמו שבת שם ויכול להלך למחר במקום עירובו אלפים אמה לכל רוח^ח אע"פ ששבת ולן בבית^י.

ומכל מקום אף שמשתכר בעירובו אלפים אמה שעכשיו יכול להלך מן העיר ד' אלפים לרוח אחת אלפים עד עירובו ואלפים להלאה מעירובו הרי הוא מפסיד בו אלפים שמן העיר לרוחות אחרות^כ כגון אם הניח עירובו לסוף אלפים למורה העיר^{כא} אין לו ממקום עירובו אלא אלפים לכל רוח עם ד' קרנים שכל קרן הוא ג"כ אלפים כמו שנתבאר בס' שצ"ט^{כב} ונמצא שהאלפים שלמערב הם בצד מורה העיר ואינו יכול להלך חוץ לשער העיר לצד צפון ולצד דרום אפילו פסיעה אחת ואין צריך לומר לצד מערב העיר ואפילו לצד מזרחה אינו יכול להלך על פני כולה אם היא רחבה יותר מד' אלפים וד' אמות^{כג} וזהו שיעור של מערב עירובו אלפים של רוחב קרן צפונית מערבית ואלפים של רוחב קרן מערבית דרומית וד' אמות ביניהן כשיעור רוחב מקום קניית שביתתו שקנה לו עירובו שכל המנוח עירוב יש לו שם ד' אמות כמו שיתבאר בס' ת"ט^{כד} כשמודדים לו אלפים לכל רוח מעירובו מודדים מחוץ לד' אמות אלו ואח"כ ממלאים הקרנות:

ט ושי"י פ"ג ד"ה חוין.
י ורמב"ם הל' עירובין פ"ו ה"א. ש"ע ס"א.
יא משנה ט, רע"ב רש"י שם ד"ה מה שנשכר. מור וש"ע ס"א.
יב כלומר, לסוף אלפים מביתו (שכן בו, והוא בתוך העיר) למורה העיר, וכוין שלן בעיר לכן יכול ליקח, אף שכלתה מרתנו בתוך העיר (רש"י לה, ב ד"ה מערב. רמ"א ס"א. מ"א ס"ק ב).
יג סוף דר.
יד רבינו יונה ב משנה שם סוף ד"ה מה שנשכר (כשמרתו כלתה בסוף העיר, וכ"ש בנידון דידן). מ"א ס"ק ג.
טו סימן זה בשע"ד לא הגיע לידנו. וראה מור וש"ע שם ס"ה.

א מור ולבוש ס"א.
ב משנה פב, ב. מור וש"ע פ"ו ת"ט ס"ג. שיעורו נתבאר לעיל ס"ה שם ס"ג (לענין עירובי הצרות) וש"ג. וכאן הוא בכל מיני מוזן, כדלעיל ס"ה שפ"ד (לענין שיתופי מבוואות) וש"ג. ובי"ה במידור (עירובי תחומין).
ג משא"כ הניח מחוץ לתחום אינו כלום (נמרא מ. ב. רש"י שם ד"ה חוין לתחום. רמב"ם הל' עירובין פ"ו ה"ה. ש"ע ס"ה ת"ט ס"ד).
ד מ"ט הל' י"ח פ"ו ה"ב, בדעת הראב"ד בדשנת שם. ת רש"י שבת דף ח, ב ד"ה נתבין.
ו משנה ונמרא לב, ב. רש"י שם ד"ה אלא נתבין. מור וש"ע ס"ה ת"ט ס"ב.
ז נמרא לה, ב (בענין מערה הראיה מבעוד יום).
ח משנה פב, א (שאין מערבין משתשקן). וראה גם לעיל ס"ה שצ"ט ס"ג (לענין עירובי הצרות).